

Bauer, Jaroslav

Připravovaná vědecká konference

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná.
1960, vol. 9, iss. A8, pp. 160-161

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101251>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

kterým typografickým nevhlednostem (srov. např. sousedství pomlčky a středníku ve větě *The effort... has not been a pronounced success — some might count it a complete failure —; so some fresh means must be devised*), nicméně však nejrychleji a nejspolehlivěji pomůže oku postihnout rozsah působnosti pomlčky. (Carey v uvedeném dokladě — str. 69 — druhou pomlčku vynechává.) Právě z tohoto důvodu nelze zásadu bíí Fowlerův pominout, což ovšem nevyklučuje otázku, do jaké míry je jí nutno uplatňovat.

Pátá a šestá kapitola jsou jen volně spjaty s interpunkčními problémy. Pátá (*Some Common Pitfalls*) upozorňuje na některé lexikální, gramatické a stylistické přestupky proti dobrému usu. Šestá podává stručně, v podtitulu knížky slíbené poučení o tom, jak číst korektury.

Souhlasíme s G. V. Careyem, že posledním rozhodčím v interpunkční praxi není stavba zvuková, ale stavba gramatická. Pokusili jsme se ukázat jinde (v *Časopise pro moderní filologii*, roč. 36 a 37, v *Sborníku fil. fak. BU, A 2*), že nepřiblížíme-li dostatečně ke gramatické stavbě jazyka, nevyložíme správné hierarchii interpunkčních činitelů (ani ovšem v podrobnostech jejich vzájemné vztahy). Tato skutečnost vynikne zvláště při srovnávání angličtiny s češtinou. Takové srovnání (viz cit. práce) totiž ukáže, že rozdíl v interpunkční praxi české a anglické je dán rozdílem v gramatické stavbě obou jazyků (velmi závažnou okolností je tu např. různý charakter českého a anglického slovního pořádku). Jak v angličtině, tak v češtině pak gramatická stavba vposledu určuje nejen rozsah korespondence mezi zvukovou stavbou a interpunkcí, ale určuje i intenzitu vlivu, který může zvuková stavba na interpunkci mít. (V tomto smyslu přijímáme i cenná pozorování V. Frieda — v práci *Anglická interpunkce*, Pfaha 1954 — o tom, že anglická interpunkce je mnohem pronikavěji prostředkem slohové struktury než interpunkce česká a že v oblasti interpunkce jeví angličtina celkově užší korespondenci mezi psanou a mluvenou formou než čeština.) Máme tedy za to, že i metoda analytického srovnávání podporuje Careyho pojetí.

Shrnujeme. Svrým zaměřením je Careyho knížka sice praktickou příručkou, nepodávající v pravém slova smyslu lingvistický výklad anglické interpunkce, podnětně však takový výklad připravuje, neboť platně přispívá k řešení otázky, jaké místo zaujímá interpunkce v jazykovém systému. Proto je závažným přínosem i z hlediska obecně pojaté interpunkční teorie.

Jan Fírbaš

Připravovaná vědecká konference o historickém a historickosrovnávacím studiu slovanské skladby a o studiu slovanské skladby nářeční

Čtvrtý mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě vytkl jako jeden z nejdůležitějších úkolů slavistiky historickosrovnávací studium slovanské skladby; zároveň byl zdůrazněn i velký význam skladby nářeční pro osvětlení syntaktického vývoje jednotlivých slovanských jazyků. Referáty i diskuse na sjezdu přitom ukázaly, že zájem o toto studium vzrůstá, že vzniká mnoho prací o dilích otázkách a že se na mnohých místech řeší stejné nebo obdobné problémy, aniž o sobě badatelé vědí. Značné rozdíly jsou i v metodologickém přístupu ke studiu syntaxe, a zejména v uplatnění historickosrovnávací metody. Vznikla dokonce otázka, je-li jí v syntaxi vůbec možno použít. To vše svědčí o tom, že by k dalšímu rozvoji a prohloubení studia velice pomohlo mezinárodní setkání slovanských syntaktiků, na němž by byly prodiskutovány nejdůležitější problémy historické, historickosrovnávací a nářeční skladby.

Československá slavistika se vždy o historické studium syntaxe živě zajímala a dosáhla v něm značných úspěchů v práci materiálové i teoretické. Významný podíl na tomto bádání měli jazykovědci brněnští, a i nyní stojí syntaktické otázky v popředí jejich zájmů. Proto dali podnět k uspořádání syntaktické konference v Brně od 10. — 15. X. 1960, a zvou na ni všechny československé i zahraniční slavisty, zabývající se syntaktickou problematikou. Věří, že výměna zkušeností a diskuse pomůže prohloubit a šíře rozvinout syntaktické bádání nejen jim samým, ale i ostatním účastníkům konference.

Na programu konference budou zařazeny jak teoretické otázky, spjaté s historickým a historickosrovnávacím studiem skladby, tak problematika studia vývoje věty a souvětí. Tyto otázky považují pořadatelé konference za nejaktuálnější. Aby se diskuse, v níž má být hlavní váha konference, příliš netříštila, nebyly zařazeny otázky významu a funkcí slovních druhů a tvarů ohebných slov, pokud ovšem přímo nesouvisí se stavbou věty a souvětí. Na tomto poli bylo již vykonáno více než při studiu věty, a ujasnění problematiky věty se zde přímo odrazí a pomůže. Nebyly zatím zařazeny ani otázky slovního spojení, protože místo nauky o slovním spojení v syntaxi a její poměr k nauce o členech věty potřebují ještě ujasnění teoretického. Naše konference se jistě obecně teoretickým otázkám syntaxe nemůže uzavřít, ale nechce se na ně soustředit, pokud nemají přímý dosah pro bádání historické a srovnávací.

Zato považují pořadatelé za účelné připojit jako samostatný okruh problematiku studia nářeční skladby. Moskevský kongres právem zdůraznil, že bez přihlednutí k nářečí nelze plně osvětlit syntaktický vývoj jednotlivých slovanských jazyků. Stejný (ne-li větší) význam má poznání nářeční syntaxe pro studium srovnávací, které by se nemělo omezovat jen na spisovné jazyky. Proto se musí syntaktikové zajímat o rozvoj studia syntaxe a pomoci je rozvinout. Aktuálním podnětem je zde i důležitý úkol — zahrnout do připravovaného slovanského jazykového atlasu i vybrané syntaktické jevy.

Předběžně byl stanoven tento program konference:

Pondělí 10. X. v 15 hod. *zahájení konference*; 15,30—18,00 odpolední zasedání věnované obecným otázkám (*postavení syntaxe v науce о языке, vztah jazyka a myšlení aj.*); večer neoficiální schůzka delegátů.

Úterý 11. X. 9,00—13,00 dopolední zasedání (základní tema: *problémy historického a historickosrovnávacího studia skladby*; dílčí temata: syntaktický vývoj spisovných jazyků slovanských, porovnávání studium skladby současných jazyků); 15,00—18,00 odpolední zasedání (pokračování diskuse; od 16,30 hod. dílčí tema: *skladba a tvoření slov*).

Středa 12. X. 8,30—9,30 ranní přednášky (speciálnější referáty zahraničních hostů); 10,00 až 13,00 dopolední zasedání (základní tema: *problematika jednoduché věty v historickém a srovnávacím aspektu*; dílčí temata: utváření větných typů, syntaktické vztahy a jejich prostředky v historickém vývoji, vývoj predikátu a doplňku, vývoj participiálních konstrukcí, vývoj slovosledu); 15,00—18,00 odpolední zasedání (základní tema: *problematika souvětí v historickém a srovnávacím aspektu*; dílčí temata: vznik souvětí a souvětých typů, problematika spojovacích prostředků, úloha asyndeta ve vývoji souvětí, parataxe a hypotaxe v historickém aspektu).

Čtvrtek 13. X. 9,00—12,00 *schůzky pracovních skupin* (sem budou případně přeneseny některé speciálnější referáty nebo diskuse o speciálnějších tematech); odpoledne *exkurse* (prohlídka archeologických vykopávek na jižní Moravě nebo zájezd na Macochu).

Pátek 14. X. 8,30—9,30 ranní přednášky (speciálnější dialektologické referáty zahraničních hostů); 10,00—13,00 dopolední zasedání (základní tema: *skladba nářečí a skladba mluveného jazyka*; dílčí temata: nářeční syntaktický systém ve vztahu k syntakt. systému národního jazyka, zásady zachycování a zpracování nářečních syntaktických jevů); 15,00—18,00 odpolední zasedání (základní tema: *syntax v slovanském jazykovém atlasu*; dílčí temata: výběr jevů, zpracování dotazníku, zkušenosti s pokusným dotazníkem).

Sobota 15. X. 9,00—11,00 *zakoření konference* (shrnutí výsledků, závěrečný projev).

K základnímu tematů budou vždy proneseny referáty (jeden nebo dva); dílčí temata jsou mluvena jako podněty k usměrnění diskuse.

Materiály konference budou vydány tiskem (ve Spisech filosofické fakulty brněnské university v r. 1961).

Připomínky a návrhy k programu konference a přihlášky na konferenci přijímá: Organizační výbor syntaktické konference, katedra slavistiky a indoevropského jazykozpytu na filosofické fakultě university v Brně, Grohova 7.

Jaroslav Bauer